

Posudek školitele na diplomovou práci Viléma Uhlíře „Antropomorfismus v komunikaci s mimolidskými entitami“

Vypracoval Marco Stella

Diplomová práce Viléma Uhlíře se na ploše 150 stran zabývá zajímavým a od doby, co je vědecky zkoumána kognice mimolidských organismů, stále aktuálním tématem jejich lingvistické kompetence. Je zřejmé (a z mého pohledu také zcela regulérní a přípustné), že Vilém Uhlíř je od samého začátku k možnostem naučit mimolidské organismy lidskému jazyku skeptický a kritický – ostatně je to právě tento jeho přístup, který mu dovoluje v rámci jeho rozsáhlého /viz níže/ historického exposé různých a obvykle notoricky známých experimentů s lidoopi (a také tradice nové psychologie zvířat jim předcházející) odkryt přesvědčivým způsobem skutečnost, že žádný z experimentů neposkytl důkaz o tom, že by se lidoopi mohli naučit lidský jazyk vč. syntax. Ba co více, na základě této kritiky buduje vlastní, poměrně originální teorii a vysvětlení těchto domnělých schopností. Kromě kritické práce s texty oúvodních studií a jejich reflexí si vypůjčuje argumenty z oblasti AI, lingvistiky, teorie mysli a dalších poměrně disparátních oblastí lidského vědění, které však VU velmi dobře dokáže propojovat. Na tomto místě musím předeslat, že práci považuji nejen za dostatečnou k obhajobě, ale dokonce velmi nadstandardní, ilustrující autorovu myšlenkovou originalitu a schopnost argumentovat ve prospěch vlastních tvrzení. S tím souvisí i neobvykle široká autorova erudice, rozsah jeho zájmů a sečtělост. Domnívám se, že jako jedna z mála práce VU naplňuje transdisciplinární ideu oboru Obecné antropologie na FHS UK, o které se sice hodně mluví, avšak jen málo se pro ni dělá. VU integruje poznatky a přístupy hned několika oblastí vědění o člověku, a to způsobem, který není ani povrchní, ani (jak to v některých podobných případech může být) artrózní z hlediska „standardních“ oborů. Do teď jsem jen chválil – je však třeba zmínit i některé aspekty práce, které mají své rezervy.

Obvyklým problémem magisterských studentů je jejich neschopnost vygenerovat dostatek textu, který by měl hlavu a patu a naplňoval alespoň minimální penzum pro magisterskou práci. Práce VU, která vznikala během posledních, nepletu-li se, 5ti let a kterou jsem měl příležitost pozorovat v různých stádiích vývinu, trpěla problémem paradoxně zcela opačným. -Jedna z odevzdaných verzí měla, tuším, přes 500 stran a různých pat a hlav měla tolik, že její čtení připomínalo spíše přírodovědné zkoumání mytické hydry. Za svůj zřejmě největší pedagogický přínos této práci považuji skutečnost, že jsem autora navedl ke zkrácení, a to do současného, akceptovatelného rozsahu. I tak má např. seznam literatury téměř 20 stran. Seškrtnání na řadě míst vedlo k jisté redundanci některých tvrzení a občasného opakování celých pasáží. Ačkoliv právě transdisciplinarnitu považuji za silný moment práce, nejsem si jist, zda vše, co v ní je obsaženo, je pro hlavní argument nutné.

Ačkoliv seznam literatury je velmi důkladný a představuje, pokud mohu posoudit, ojedinělý rešeršní příspěvek k tématu, nemohu se ubránit dojmu, že Vilém silně preferuje anglické autory nad jinými (někde dokonce používá i anglické překlady jinojazyčných prací – Pfunst a jiné) a také jeví značnou preferenci 70. A 80. let co se výběru literatury týče. Je pravdou, že v otázce jazyka u zvířat se v zásadě nic nepohnulo od začátku 20. století – nicméně rešerši recentnějších příspěvků by práce obsahovat

mohla. Podotýkám to ale jen pro případ dalšího zpracování textu – probírat se klasickými (a jako obvykle nečtenými) texty z dějin behaviorálních věd muselo být i tak, vzhledem k rozsahu zpracovaných prací, musela i tak být ubíjející dřina, zvláště s ohledem na značnou repetitivnost materiálu.

Vilém má ve zvyku používat autoritativní jazyk a výroky, které se, alespoň místy, zakládají na toliko jeho pevném přesvědčení – faktem ovšem je, že bývá schopen v jejich prospěch také přesvědčivě argumentoval. Upozorňuji však, že se jedná o styl psaní, který má potenciál jaksi vytvářet nepřátele.

Obecně i přes zmíněné výtky hodnotím práci, která se vyznačuje přemýšlivostí, promyšleností a je podle mého názoru dobrou ukázkou poctivé intelektuální práce, jako **výbornou a rozhodně ji doporučuji k obhajobě**. Pokud bych měl porovnat s jinými pracemi, které jsem mohl vést, pohybuje se tato (i přes zmíněné nešvary) na poněkud odlišné intelektuální úrovni.

V rámci debaty bych rád položil jednu otázku, která se týká obsahu práce jen okrajově, neb daná tematika je v práci nakousnuta a nedoražena – co biosemiotika? Dokázala v minulosti a dokáže dnes tato věda přinést v oblasti zájmu práce něco nového?

V Praze dne 22.1.2015